

המדיניות הבית ספרית בישיבות תיכוניות

להגברת המוטיבציה ללימוד הגמרא

ד"ר חיים שקד, מכללת חמדת הדרום ומכללה ירושלים, haim.shaked@hemdat.ac.il

אבישי רוזנפלד, מכללה ירושלים, ashzarr@gmail.com

רקע: אחד מתפקידיו החשובים ביותר של העומד בראש ישיבה תיכונית היא קביעת המדיניות הבית-ספרית ביחס להוראת הגמרא. על אף החשיבות הרבה הקיימת לתחום הוראה זה, פעמים רבות יש לתלמידים מוטיבציה נמוכה ללמוד אותו. זאת, בניגוד בולט ביחס למצב הקיים בישיבות הגבוהות, שם מוכרת תופעה של מוטיבציה גבוהה ללימוד הגמרא. הספרות המצומצמת העוסקת בנושא זה מציעה מספר דרכים מעשיות להגברת המוטיבציה ללימודי גמרא בישיבות התיכוניות.

מטרה: מחקר זה מתאר את הגישות הקיימות בישיבות תיכוניות להגברת המוטיבציה ללימוד גמרא.

שיטה: המחקר התבצע במתודולוגיה איכותנית באמצעות קיום ראיונות חצי פתוחים עם שישה אנשי חינוך הניצבים בעמדות השפעה מרכזיות, בנושא גיבוש המדיניות הבית ספרית להגברת המוטיבציה ללימוד הגמרא. ניתוח הנתונים נעשה באמצעות קידוד וקטגוריזציה.

ממצאים: מהראיונות עלה כי במסגרת המדיניות הבית-ספרית של ישיבות תיכוניות, קיימות שלוש גישות מרכזיות להגברת המוטיבציה ללימוד גמרא: (1) הגישה הערכית – המתמקדת בהצבת הערך והחשיבות הקיימות ללימוד הגמרא; (2) גישת הלמידה המשמעותית – המתמקדת בשינוי תפיסת ההוראה; (3) הגישה הדידקטית – המשמרת את תפיסת ההוראה הפרונטלית תוך שיפור כלי ההוראה ברמה הבית ספרית.

תרומות והמשך מחקר: ניתוח הגישות שעלו במחקר ביחס לתיאוריות המוטיבציה המרכזיות מוביל למספר השלכות יישומיות חשובות. ההשלכה הראשונה היא הצורך בדבר שילוב הגישות. בנוסף, בחירת הגישה הבית ספרית להגברת המוטיבציה ללימוד הגמרא מושפעת במידה רבה מהמאפיינים של התלמידים. כפועל יוצא, יש להתאים את בחירת הגישה בהתאם לסוג האוכלוסיה הספציפי של הישיבה התיכונית.

המחקר הנוכחי התמקד בתלמידי ישיבות תיכוניות מהמגזר הדתי-לאומי. לצורך העמקת התובנות המחקריות אודות המוטיבציה ללימוד גמרא מומלץ להרחיב את אוכלוסיית המחקר לקהלים נוספים – תלמידים בגילאי תיכון המשתייכים למגזר החרדי, ותלמידי ישיבות הסדר וישיבות גבוהות מהציבור הדתי-לאומי.